

Handläggare
Johan Andersson
Telefon: 08-508 02 012

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
2017-08-24

Svensk social trygghet i en globaliserad värld

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Alex Baena
tf. stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Utredningen har på uppdrag av regeringen genomfört en översyn av försäkringsvillkoren i de sociala trygghetssystemen. De omfattar socialförsäkring, hälso- och sjukvård, arbetslöshetsförsäkring samt de sociala avgifterna. Av ett tilläggsdirektiv till utredningen framgår att det bör vara ett krav att en person vistas lagligen i landet för att få tillgång till svenska bosättningsbaserade förmåner¹. Bosättning eller arbete bör även fortsättningsvis vara de huvudsakliga grunderna för att omfattas av den sociala tryggheten i Sverige. Utredningen anser att det behövs ett tydligt regelverk för vad som krävs för att omfattas av svensk social trygghet.

Förvaltningen välkomnar förtydliganden för vad som krävs för att omfattas av de svenska sociala trygghetssystemen. Förvaltningen delar utredningens synpunkter när det gäller områden som bör utredas vidare, t.ex. den gränsöverskridande hälso- och sjukvården för de delar som åligger den kommunala hälso- och sjukvården.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning
Kansliavdelningen

Borgarfjordsgatan 14
Box 7049
164 07 Kista
Växel 08-508 01 000
rinkeby-kista@stockholm.se
stockholm.se

¹ Den som bor i Sverige längre tid än ett år är oftast försäkrad för bosättningsbaserade förmåner, t.ex. barnbidrag eller bostadsbidrag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet Svensk social trygghet i en globaliserad värld² till stadsdelsnämnderna i Rinkeby-Kista, Skärholmen och Älvsjö samt till arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden, för yttrande senast den 30 augusti 2017. Sammanfattningen av betänkandet bifogas.

Ärendet

Utredningen har på uppdrag av regeringen genomfört en översyn av försäkringsvillkoren i de sociala trygghetssystemen. De omfattar socialförsäkring, hälso- och sjukvård, arbetslöshetsförsäkring samt de sociala avgifterna. Av ett tilläggsdirektiv till utredningen framgår att det bör vara ett krav att en person vistas lagligen i landet för att få tillgång till svenska bosättningsbaserade förmåner, t.ex. barnbidrag eller bostadsbidrag. Bosättning eller arbete bör även fortsättningsvis vara de huvudsakliga grunderna för att omfattas av den sociala tryggheten i Sverige.

Utredningens förslag ges mot bakgrund av en världsekonomi som blir allt mer internationaliserad, en förändrad demografi på grund av migration och åldrande befolkning samt en rättslig utveckling som skett sedan Sverige blev EU-medlem 1995. Inom EU/EES existerar fri rörlighet för personer och rätt att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster. Till detta hör ett gränsöverskridande system för samordning av social trygghet, som syftar till att säkerställa sociala rättigheter och likabehandling av EU/EES-medborgare som t.ex. arbetar i annan medlemsstat. Tanken är att en sådan person inte ska förlora intjänade sociala rättigheter och inte heller bli dubbel-försäkrad i flera stater samtidigt.

Utredningen anser att det behövs ett tydligt regelverk för vad som krävs för att omfattas av de sociala trygghetssystemen. Regelverket ska bidra till en rättssäker och effektiv administration samt möjliggöra för enskilda att få prövat vilket försäkringsskydd de har och också få ett intyg som visar detta. Förslaget kan enligt utredningen också bidra till en bättre överblick över hur många personer i Sverige som omfattas av de sociala trygghetssystemen.

I socialförsäkringsbalken (SFB) finns regler som säger att om en person slutar att förvärvsarbeta så är denne fortsatt försäkrad för arbetsbaserade förmåner³ i tre månader efter att arbetet har upphört.

² <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/02/sou-201705/> (2017-08-04)

³ Den som arbetar i Sverige är oftast försäkrad för arbetsbaserade förmåner, t.ex. sjukpenning och inkomstgrundad ålderspension.

Utredningen har sett över möjligheten att göra en förändring i efterskyddstiden men bedömer att de gällande svenska efterskyddsreglerna fyller en viktig funktion och därför inte bör förändras.

I SFB finns regler som medger att arbete utomlands för en arbetsgivare med verksamhet i Sverige kan anses som arbete i Sverige om arbetstagaren är utsänd av arbetsgivaren och arbetet kan antas vara längst ett år. Utredningen föreslår att svenska arbetsgivare ska kunna ha anställda utsända i som längst tre år.

I den svenska lagstiftningen finns olika bosättningskrav som utgör grunden för bedömningar av rätt till socialförsäkringssystemet. Utredningen föreslår att det i SFB ska införas en tydligare skiljelinje än idag mellan socialförsäkringsrättslig bosättning i icke gränsöverskridande respektive gränsöverskridande situationer.

Utredningen anser att kriterierna för bedömning av bosättning i gränsöverskridande situationer behöver kompletteras och vidareutvecklas. De föreslagna kriterierna ska vara vägledande, förutom kravet på uppehållstillstånd som är ett styrande kriterium. Med detta menas att bosättningsbaserade förmåner inte kan beviljas för personer som inte uppfyller kravet om uppehållstillstånd. Det är dock inte nödvändigt med uppehållstillstånd eller svenskt medborgarskap för att vara bosatt i Sverige. Vidare anser utredningen att ett tydliggörande bör införas i SFB om att barns bosättning ska bedömas oberoende av föräldrarnas bosättning.

Enligt utlänningslagen ska en person ha tillräckliga tillgångar för att inte bli en orimlig belastning på det sociala biståndssystemet. I lagen definieras detta som det sociala biståndssystemet enligt socialtjänstlagen. Utredningen anser att en ny, bredare tolkning av detta bör införas så att även andra former av bistånd bör anses utgöra del av det sociala biståndssystemet. Lydelsen ”enligt socialtjänstlagen” föreslås därför tas bort ur 8 kap. 9 § utlänningslagen.

Utredningen menar att äldreförsörjningsstödet, som ska tillgodose grundläggande försörjningsbehov för den som saknar inkomster, bör betraktas som en del av det sociala biståndssystemet. Mot bakgrund av det föreslår utredningen att den som saknar uppehållsrätt inte ska kunna beviljas äldreförsörjningsstöd eller bostadstillägg för pensionärer.

Utredningen föreslår att en person som ansökt till en arbetslöshetskassa vars verksamhetsområde denne inte omfattas av, kan ansöka till en annan arbetslöshetskassa utan att gå miste om den medlems-tid de hade kunnat få om de redan vid första tillfället hade ansökt till rätt arbetslöshetskassa. Vidare föreslår utredningen att en person från annat land som ansöker till en arbetslöshetskassa tillåts tillgodoräkna sig den tid som förflutit från att denne lämnade det egna landets försäkringsskydd.

När det gäller hanteringen av personuppgifter, anser utredningen att myndigheter i vissa fall måste få tillgång till sådan information som är sekretessbelagd hos andra myndigheter. Detta gäller exempelvis information som lämnas från Skatteverket till Försäkringskassan. För att säkra sekretesskyddet föreslår utredningen vidare att ett tillägg görs i 27 kapitlet offentlighets- och sekretesslagen, om att den sekretess som gäller hos Skatteverket även ska gälla hos Försäkringskassan för uppgifter om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden.

Andra EU-stater har en omfattande prövning av frågan om uppehållsrätt i samband med gränsöverskridande personrörlighet. I Sverige finns inget systematiskt sätt att pröva om EU/EES-medborgare som har för avsikt att stanna längre tid än tre månader i landet har uppehållsrätt. Utredningen anser därför att denna fråga bör utredas vidare, liksom möjligheterna att underlätta för myndigheters tolkning av tillämpning av EU-rätten. Utredningen föreslår vidare att den gränsöverskridande hälso- och sjukvården för de delar som berör den kommunala hälso- och sjukvården bör utredas vidare. Det saknas en kunskapsöversikt av patienter som får vård i Sverige och där hänsyn tas till Sveriges uppdelning av ansvaret på flera huvudmän.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kansliavdelningen tillsammans med socialtjänst vuxna, socialtjänst barn och unga, socialtjänst stöd och service och förebyggande ungdomsinsatser samt avdelningarna äldreomsorg och förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar förtydliganden av vad som krävs för att omfattas av de svenska sociala trygghetssystemen. Förvaltningen uttalar sig om det som berör stadsdelsnämndens ansvarsområde och delar utredningens synpunkter när det gäller områden som bör utredas vidare, t.ex. den gränsöverskridande hälso- och sjukvården för de delar som åligger den kommunala hälso- och sjukvården. Det

saknas idag en grundläggande kunskapsöversikt av patienter som får vård i Sverige och där också hänsyn tas till Sveriges uppdelning av ansvar på flera huvudmän. Förvaltningen delar utredningens uppfattning att frågan är komplicerad bland annat på grund av att viss hälso- och sjukvård är så intimt sammankopplad med socialtjänstområdet, att en översyn bör göras av en särskild utredning.

Bilaga

Sammanfattning Svensk social trygghet i en globaliserad värld